

S A Y I 13 • 2 0 0 5

İslâm
Araştırmaları
Dergisi

TURKISH JOURNAL OF ISLAMIC STUDIES

İSAM

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

İSLÂM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Eserin “Mantıkta ‘Yanlış’ Kavramı” başlığını taşıyan “V. Bölüm”ü ise büyük çapta, yazar tarafından daha önce doktora tezi olarak kaleme alınıp “Mantık Yanlışları” adıyla yayımlanmış olan eserden (İstanbul 1993) nakledilmiştir. İçeriği tanım ve önermelerle ilgili bölümlerde kısmen ele alınan bu bölüm üç ana başlıktan oluşmaktadır: Mantıkla ilgili olarak “Biçim Yanlışları”, “İçerik Yanlışları” ve bu ikisi dışında kalan “Diğer Yanlış Çeşitleri”. “Yanlış Düşme Nedenleri” de üç alt başlık altında (“Sübjektif Nedenler”, “Harici Nedenler” ve “Mantığı Bilmemek Yahut Kaidelerine Uymamak”) anlatılmıştır (s. 257–262). V. Bölümde ana başlıklar olarak ele alınan “İçerik Yanlışları” ve “Diğer Yanlış Çeşitleri” birçok alt başlıkta incelenmiştir (s. 262–308).

Her ne kadar bu eser *Klasik Mantığa Giriş* adını taşımaktaysa da, aslında bunun ötesine geçmiştir. Çünkü burada yer verilen son iki bölümden ikincisi olan yanlışlar bölümü, ayrı bir kitap olarak yayımlanmış olmakla birlikte, bu kitap içerisine dahil edilerek bir bakıma uygulamalı mantık örneği oluşturulmuştur. Ayrıca “Beş Sanat” kısmı da bu kitaba bir artı değer katmıştır. Bütün bu yönler göz önüne alındığında, kitabın yazılış amacı doğrultusunda olan bir referans, ders kitabı ve faydalanılacak bir eser olma özelliğini hakkıyla yerine getirdiği söylenebilir.

Ahmet Kayacık

Türkler, Kürtler, Kıbrıslılar: İngiltere’de Türkçe Yaşamak

Tayfun Atay

İstanbul: Dipnot Yayınları, 2006. 160 sayfa.

İngiltere’de yaşayan Türkiye ve Kıbrıs kökenli toplulukların bazı ortak özellikleri ve paylaştıkları değerler vardır. Bunlar arasında sayabileceğimiz gelenek, görenek, inanç, örf ve adetlerden oluşan bir dizi ortak payda, bu toplulukları birbirine yaklaştıran, aynı ortamı paylaşmalarını sağlayan, sosyal, kültürel ve ekonomik paylaşımlarını artıran bir işleve sahiptir. İngiltere’de yaşayan Türkiye ve Kıbrıs kökenli toplulukların en belirgin ortak paydaları ise günlük hayatlarında kullandıkları dil, yani Türkçe’dir. Her ne kadar yeni kuşaklar arasında İngilizce yavaş yavaş daha yaygın olarak öğrenilmeye ve konuşulmaya başlansa da Türkçe, hâlâ Türkiye ve Kıbrıs’tan gelenler arasındaki baskın ortak dil olma özelliğini korumaktadır. Bu grupların yoğun olduğu

marketler, lokantalar, dernekler, lokaller, cem evleri ve camilerde konuşulan başlıca dil de doğal olarak Türkçe'dir.

İngiltere'de sadece Türkler değil, kendilerini Kürt olarak tanımlayan Türkiye kökenli topluluk da günlük hayatında Türkçe konuşmaktadır. Yani Türkiyeli Türkler ve Kürtler ile Kıbrıslı Türklerin yaşamlarındaki en belirgin ortak değer ve bu gruplar arasındaki ortak iletişim dili Kürtçe veya İngilizce değil, Türkçe'dir. Acaba bir dil, iki insan veya küme arasındaki iletişim aracı olmaksızın, yani kelime ve kavramlardan mı ibarettir?

Dil sadece sıradan bir iletişim kurma aygıtı mıdır? Yoksa ortak dil aynı zamanda paylaşılan bir tarih, kültür, gelenek, yaşam tarzı ve hayat pratiklerini de kapsayan daha geniş bir kavramı mı ifade eder? Kendilerini kısmen veya haysal farklı gören veya öyle tanımlanan toplulukların farklı diller yerine tek bir dili tercih etmelerinin nedeni ne olabilir? Türkler, Kürtler ve Kıbrıslılar uzun yıllardır İngiltere'de yaşamlarına karşın birbirleriyle neden İngilizce değil de Türkçe konuşmakta, aralarındaki iletişimi başka bir dille değil de neden Türkçe ile kurmaktadır? Türkçe konuşmak ve anlaşmak Türkler, Kürtler ve Kıbrıslılar arasında ne tür paylaşımlara yol açmaktadır? Türkçe konuşmak bu gruplar arasında duygusal ve düşünsel paylaşımlara ve ortaklıklara da neden olmaktadır?

Bu soruların cevabını Tayfun Atay'ın kaleme aldığı *Türkler, Kürtler, Kıbrıslılar: İngiltere'de Türkçe Yaşamak* kitabında bulmak mümkündür. Tayfun Atay, 1990'lı yılların başından itibaren Londra'da yaşayan Türkiye ve Kıbrıs kökenli toplulukları yakından izleyen deneyimli bir antropolog olarak katımlı gözlem yöntemiyle üzerinde çalıştığı kümelerin içerden fotoğrafını çok iyi çekebilen ve niteliksel bulgularını etkili bir dille okuyucuya sunabilen bir araştırmacıdır. Atay, bu eseri kaleme almadan yıllar önce de Kıbrıslı Türkleri odak alan uzun soluklu bir araştırma yapmış ve bunu *Batı'da Bir Nakşi Cemaati: Şeyh Nazım Kıbrıslı Örneği* adı altında yayımlamıştı (İstanbul: İletişim yayınları, 1996). Atay, 2000'li yılların başında tekrar Londra'ya giderek Türkler, Kürtler ve Kıbrıslıları günlük hayat akışları içinde, ama ekonomi, sanat, kültür, toplum ve politika gibi değişkenleri de kapsayacak biçimde doğal ortamında izledi. Atay'ın Londra'da yürüttüğü etnografik çalışma, İngiltere'deki bu grupların yaşamlarına ayna tutan bir monografi olma özelliğine sahiptir. İngiltere'deki bu topluluklar hakkındaki araştırma ve yayınların az olduğu göz önüne alınırsa, Atay'ın çalışmasının hem zamanlama hem de içerdiği konular açısından bir boşluğu doldurduğunu not etmek gerekir.

İngiltere’de Türkçe Yaşamak, Türkiye ve Kıbrıs’tan bu ülkeye göç serüvenini, göçmenlerin belirgin karakteristiklerini, İngiltere’de yaygın olarak kullanılan ve söz konusu kümeler arasındaki farklılıkları vurgulayan “Türkler”, “Kürtler” ve “Kıbrıslı Türkler”in kim olduğunu, nasıl tanımlandıklarını ve kimlik politikalarını açıklığa kavuşturmakta, bu toplulukların ayrışan, benzeşen ve örtüşen yönlerine ışık tutmaktadır. Bu gruplara kısaca “Türkçe konuşan topluluk” adı verilmektedir. Göç ve yerleşik hayata geçişin ilk dönemlerinde genelde kendi içine kapalı kalan Türkçe konuşan topluluk, özellikle ekonomik hayattaki değişimlerin zorlamasıyla yeni sektörlerle tanışmış, yani kendi içine kapanık cemaatler olmaktan çıkıp dış/öteki gruplarla da etkileşim içine girmiştir. Diğer Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, İngiltere’de de 1990 yılı sonlarına kadar siyasal, ideolojik, etnik ve dinsel temellere dayalı kutuplaşmalar yaşanmış; ancak sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeler daha rasyonel tutumların oluşmasına neden olmuştur. Bugün bakıldığında söz konusu ayrışmaların çok daha az olduğu, Türkiye’den ithal edilen ideolojik, etnik ve dinsel sürtüşmelerin gittikçe etkisini yitirdiği gözlenmektedir.

Göç, kentleşme ve modernleşme süreçlerinin yarattığı yabancılaşma, kimlik sürtüşmesi ve kuşaklararası çatışma, Avrupa’daki bütün göçmen ve azınlık toplulukların karşılaştığı sorunların başında gelmektedir. Atay’a göre Londra’daki Türkçe konuşan topluluklar da bundan payını almış durumdadır. Londra’daki Türkçe konuşan gençlik, melez bir kültürel kimlik geliştirmektedir. Genç kuşaklar İngiliz okullarında ve sokaklarında sosyalleşmekte ve yeni kültürel kodlarla yüz yüze gelmektedir. Bunları bir taraftan benimsemekte; ama aileden tevarüs edilen kültürden de tamamen kopmamaktadır. Eserde iki ayrı kültür dünyası arasında sıkışıp kalan genç kuşakların suç ve şiddet ağına düşme riskine işaret edilmekte ve böyle bir sarmala düşmemeleri için önlem alınması tavsiye edilmektedir.

İngiltere’de Türkçe Yaşamak, Londra’daki Türkçe konuşan toplulukların (Türkler, Kürtler ve Kıbrıslılar) günlük yaşamlarına, kültürü yeniden üretme süreçlerine, farklı kimlik algılarına rağmen, Türkçe kanalıyla ortak bir alanda buluşmalarına ilişkin canlı bir içten bakış sunmaktadır. Etnografik araştırma yönteminin sunduğu veri toplama imkânlarının ustaca nasıl kullanılabileceğini gösteren ve hayatın içinden toplanan veriler ışığında, aralarındaki ince farklılıkları göz ardı etmeden farklı kümeleri sanki onların içindeymişçesine anlatan bu kitabın antropoloji, sosyoloji ve kültür çalışmalarına önemli katkılarda bulunacağında kuşku yoktur.

Talip Küçükcan